עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פ"ב מהל' נזירות הלט"ו:

כח ב מיי' פי"א מהל' נדרים הל"ד סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רלג:

הגהות התוספות

1. נ"ל דהא למאן דלית. 2. נ"ל די"ג. 3. נ"ל עד שיביא. 4. נ"ל כאותו יום שהדירו אביו. 5. נ"ל ולכך מקשה.

פי' הרא"ש

אשם תלוי בבהמה: אף נ בה מביאה עוף על ד ספק כמו על הודאי: שכן א זור א' ספק חולין בעזרה ו נקבה איכא ספק שני א סורים חולין בעזרה ו ליקת נבילה: דמיתחזי כ ב' איסורי דרבנן. תימה ד לכאורה משמע דדרשי ג ורי' היא דהיקשא קא ד יש וכן קי"ל בכולי ה למודא דחטאת העוף ב זה על ספק אפי' למאן ד גית ליה יש שחיטה לעוף כ' התורה והיכי פריך כ איסור דרבנן. וצ"ל ד דרשה גמורה היא ד זטאת העוף באה על ד זפק והא דאינה [נאכל] ד ינו מדרבנן: עד שיגיע ל נות נדרים היינו מופלא כ וך לאיש כל שנת י"ג: כ ר הלכה הוי בנזיר. ד וע"ג דהגיע לעונת נדרים כ יד ואזיל עד דמייתי ב' ע גרות ויצא מרשותו: ו יון דנפיק מרשותיה תו ל מחייב. דכל מצוה ע הוא מחויב בה אין אביו כ זויב לחנכו בה: קסבר כ פלא סמוך לאיש דרבנן ו רא דכי יפליא אסמכתא ב למא: ואתיא דאורייתא. ד א במדיר את בנו דהלכה ד א: לימא הני תנאי כהני ה אי ואע"ג דלית ליה ד זויה קאמר לימא. וכה"ג א בא בפ' כל שעה ב נחלתו לימא מתני' דלא כ' יהודה ומסיק הכי ד תייה כר' יהודה: והביאו ל ני ר"ג לבודקו ביום ש הדירו אביו והיה יותר כ ן י"ג והביאו לבודקו א ז הביא ב' שערות: ר"י ב יהודה [אומר] לא כך ד ה המעשה אלא בשנת י : הדירו והביאו לבודקו א היה יודע לשם מי נדר: א תצטער לבודקני דממה נ שך אהיה נזיר או בשביל א א או בשבילי והיינו ת ק כרבי ור' יוסי כר"י בר יו ידה ובתוספתא גרסי' ד א ר"י בר יהודה. ב ולמא לר' יוסי בר יהודה ד ינו דקאמר אם קטן אני א יה בשביל אבא. כלומר א קטן אני לענין נדרים ע ני יודע להפלות. ואם ג יל אני לענין נדרים ו אתי מרשות אבא: אלא לרבי דאמר וכו':

לא אם אמרת בזכר שכן איסור אחד תאמר בנקבה ששני איסורין מאי שני איסורין לאו איסור נבילה וחולין בעזרה מתקיף לה רב אחא בריה דרב איקא ודילמא מיחייב עליה משום דמיתחזי כתרין איסורין מדרבנן לימא כתנאי עד מתי מדיר את בנו בנזיר [א]עד שיביא שתי שערות דברי רבי רבי יוסי ברבי יהודה אומר עד שיגיע לעונת נדרים מאי לאו תנאי היא דרבי סבר הלכה היא בנזיר ואע"ג דהגיע לעונת נדרים מדיר ליה ואזיל עד דמייתי שתי שערות ור' יוסי ברבי יהודה דאמר עד שיגיע לעונת נדרים סבר כדי לחנכו במצות וכיון דנפיק מרשותיה תו לא מיחייב אמרי לא דכולי עלמא הלכה היא בנזיר והכא במופלא הסמוך לאיש קמיפלגי רבי סבר [ב]מופלא הסמוך לאיש דרבנן ואתיא דאורייתא דחיא דרבנן ור' יוסי בר' יהודה סבר [ג]מופלא הסמוך לאיש דאורייתא ואיבעית אימא דכולי עלמא כדי לחנכו במצות ומופלא הסמוך לאיש דרבנן היא רבי סבר אתי חינוך דרבנן ודחי מופלא הסמוך לאיש דרבנן ור' יוסי בר' יהודה דאמר עד שיגיע לעונת נדרים קסבר לא אתי חינוך דרבנן ודחי מופלא הסמוך לאיש [ד]לימא הני תנאי כי הני תנאי דתניא [ה]מעשה ברבי חנינא שהדירו אביו בנזיר והביאו לפני רבן גמליאל והיה רבן גמליאל בודקו לידע אם הביא שתי שערות אם לא הביא רבי יוסי אומר לידע אם הגיע לעונת נדרים אם לאו אמר לו רבי אל תצטער לבודקני אם קטן אני אהיה בשביל אבא אם גדול אני אהיה בשביל עצמי עמד רבן גמליאל ונשקו על ראשו אמר מובטח אני בזה שמורה הלכה בישראל אמרו לא היו ימים מועטים עד שהורה הוראה בישראל בשלמא לרבי יוסי (א) בר' יהודה דאמר עד שיגיע לעונת נדרים היינו דקאמר אם קטן אני אהיה בשביל אבא (ב) אלא לרבי דאמר עד שיביא שתי שערות ואם גדול אני אהיה בשביל עצמי

הא

אמרת לא אם אמרת בזכר. לכך הוא נאכל: **שכן.** אין בו אלא איסור אחד דדילמא שומן הוא מאי דאכל והשתא קמייתי חולין לעזרה: **תאמר בנקבה.** דדילמא רוח הפילה או דבר שלא נתחייבה עליה קרבן וקא פגע בשני איסורין: **מאי שני** (ג). דקאמר דקא משוי לה למליקה ואית בה איסור נבילה וחולין בעזרה אלמא דסבירא ליה לר' יוסי דשחיטת העוף מן התורה וחולין בעזרה מן התורה: ה"ג **מתקיף לה רב אחא בר איקא דילמא.** מאי שני איסורין (א)בתרין איסורין מדרבנן דאיסור מליקה ואיסור חולין בעזרה ליתא אלא מדרבנן: **עד שיביא שתי שערות.** דהיינו (ד) עד בן (ב)שלש עשרה שנה דמבן י"ב שנה ועד י"ג שנה אם אדם יודע לשם מי נדר ולשם מי הקדיש דבריו קיימין והכי תנן במסכת נדה בפרק יוצא דופן (דף מה:): **מאי לאו תנאי היא.** ורבי דאמר עד שיביא שתי שערות קסבר דהלכה היא בנזיר שהאיש מדיר את בנו בנזיר ומשום הכי (ג)מדיר ליה עד שיביא שתי שערות ואע"ג (ד)שהגיע לעונת נדרים: **ורבי יוסי בר' יהודה.** סבר דטעמא לא הוי אלא כדי לחנכו במצות והילכך כיון דהגיע לעונת נדרים ונפיק ליה מרשותיה תו לא מיחייב לחנכו במצות והיינו דקאמר עד שיגיע לעונת נדרים: **מופלא הסמוך לאיש.** קטן שיודע (ה) להפלות ולומר (ג) בזמן שהוא סמוך לאיש (ה)דהיינו בן י"ג לשם מי נדר לשם מי (ו)קידש: **רבי סבר מופלא הסמוך לאיש מדרבנן הוא.** דבודקין את נדריו אם יודע למי נדר שמקיים את דבריו והילכך הלכה למשה מסיני היא בנזיר דהאב מדיר את בנו בנזיר אתי דאורייתא ודחי דרבנן: **ור' יוסי ברבי יהודה סבר מופלא הסמוך לאיש מדאורייתא.** נדרי מעליא הוו וכיון דמדאורייתא נפיק ליה מרשותיה דאב תו לא חיילי עלויה נדרי דאב. איש הוי מבן י"ג שנה ולא בפחות שלא מצינו בכל התורה שיהא קרוי איש בפחות מבן י"ג אבל בבן י"ג מצינו שקראו הכתוב איש כדכתיב (בראשית לד) ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי איש חרבו וגמירי שמעון ולוי בההיא שעתא בני י"ג שנה הוו והרוצה לחשוב יצא ויחשוב (ז): ה"ג **ואיבעית אימא דכולי עלמא כדי לחנכו במצות ומופלא הסמוך לאיש דרבנן ורבי.** דאמר עד שיביא שתי שערות (ח)דקסבר אתי חינוך כו': **רבי יוסי אומר לידע וכו' בשלמא לר' יוסי.** דאמר האיש אינו מדיר את בנו אלא עד שיגיע לעונת נדרים: **היינו דקאמר אם קטן אני.** שלא הגעתי לעונת נדרים אהא נזיר בשביל אבא ואם גדול אני שהגעתי לעונת נדרים אהא בשביל עצמי: **אלא לרבי.** הא אע"ג דהוי גדול דהגיע לעונת נדרים ברשותיה דאבוה קאי להזירו (ו) (ט) דאמר עד שיביא שתי שערות ביד האב להזיר את בנו:

אלא

אמרת לא. אמור מעצמך שזה לא נקיטם אם אמרת בזכר שבו [איסור] אחד דחולין בעזרה קאכיל תאמר בנקיבה שיש שני איסורין חולין בעזרה ואיסור נבלה לכך מביאה חטאת העוף ואינו נאכל אלמא אית ליה (ה)דין שחיטה לעוף מן התורה וחולין שנשחטו בעזרה דאורייתא:

מתקיף לה רב אחא בריה דרב איקא דילמא תרין איסורין דרבנן. אבל לדאורייתא לא הויין תרי איסורי דאין שחיטה לעוף מן התורה וחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא וצ"ע אם ההיקשא דרשה גמורה היכי קאמר לא אם אמרת בזכר שכן איסור אחד תאמר בנקבה שכן שני איסורין דרבנן הא אין משיבים בהיקש ויש לומר דודאי ההיקש דרשה גמורה לענין שיש תקנה לספק יולדת במה שמביאה חטאת העוף אבל מה שאמר התנא שאינו נאכל חומרא דרבנן הוא ומן התורה הוא נאכל דאין שחיטה לעוף וחולין בעזרה אין דאורייתא ורבנן החמירו למ"ד דאית[1] ליה בעלמא חולין שנשחטו בעזרה דאורייתא וקיימא לן בכל דוכתי דחטאת העוף באה על הספק ע"כ דרשה גמורה הוא שהרי מליקת העוף הוי כשחיטת חולין א) והכי מוכח כל הסוגיא כך לשון רש"י (בכריתות דף ז:):

לימא כתנאי וכו' עד שיביא שתי שערות. דהיינו מיום י"ג שנה ויום אחד ואילך רבי יוסי בר' יהודה אומר עד שיגיע לעונת נדרים היינו שנת י"ג די"ב[2] שנה נדריו נבדקין: **ואע"ג** דהגיע לעונת נדרים [מדיר] ליה. דמופלא סמוך לאיש דרבנן דמן התורה הוא קטן וברשות אביו הוא: **כיון** דנפק ליה מרשותיה. בעצמו מצי לידור בנזיר אם ירצה תו לא מיחייב וכ"ע מופלא סמוך לאיש מדרבנן: **אתיא** דאורייתא. נזירות דאביו ודחי יציאתו מרשות אביו דלא הוי אלא מדרבנן ואפילו סמוך לאיש כי בדקינן ליה דיודע להפלות: **ואיבעית** אימא כ"ע כדי לחנכו ומופלא סמוך לאיש דרבנן. וקשה היכי מצי סבר ב) לחנכו דבפרק שני דחולין (דף כח.) משמע דיש שחיטה לעוף מן התורה וא"כ היכי אכיל מליקה וי"ל דלהך לישנא נימא דנייתי ולא יאכל כמו חטאת העוף שבא על הספק ג) [בפ' כל שעה] (פסחים דף כח.):

לימא הני תנאי כי הני. דפליגי אם מדירו [עד][3] שתי שערות או עד שיגיע [לעונת נדרים ולימא] לאו דוקא דבזה ליכא שום דחוי וה"נ איכא ד) בפרק כל שעה (שם דף לח.): **והביאו** לפני ר"ג לבדקו. פי' ר"ת כאותו יום[4] הביאו לפני רבן גמליאל לומר כדאית ליה ולמר כדאית ליה וקאמר ת"ק לידע אם הביא שתי שערות אם לא הביא והיה יתר מבן י"ג שנה ויום אחד: **רבי** יוסי אומר. ובתוספתא ו) גרסינן ר' יוסי ב"ר יהודה: לידע אם הגיע לעונת נדרים. שהיה יתר מי"ב שנה ויום אחד דנדריו נבדקין: **אמר** לו רבי אל תצטער. אל תטרח לבדקני שהריני נזיר ממה נפשך אם קטן אני אהא בשביל אבי אם גדול אני אהא בשביל עצמי והשתא ס"ד דה"ק אם קטן אני לגבי קבלת נדרים דהיינו לפני הגעתי לעונת נדרים ואם גדול אני לענין קבלת נדרים דהיינו כשהגיע לעונת נדרים ולכך קמייתי[5] הש"ס בשלמא לר' יוסי ב"ר יהודה דאמר דאף מי שהגיע לעונת נדרים לא מצי אביו מדיר ליה היינו דקאמר אם קטן כו' ואם גדול אני אהא בשביל עצמי דמשמע שאין אביו יכול להדירו:

ואמאי

מסורת הש"ס

א) [לקמן סב. נדה מו:], ב) [תוספתא נדה פ"ה], ג) [ולידור יעב"ן], ד) [עי' בתוי"ט אבות פ"ה מכ"א ד"ה בן י"ג למצות], ה) נ"ל דיש, ו) [נדה פ"ה],

נוסחת הריב"ן

א) כתרין: ב) בן י"ב שנה: ג) מאי מדיר: ד) דהגיע: ה) דהוי: ו) הקדיש: ז) קא סבר: ח) דהא אמר רבי:

הגהות הב"ח

(א) גמ' בשלמא לר' יוסי דאמר עד שיגיע כצ"ל ותיבות בר' יהודה נמחק: (ב) שם אני אהיה בשביל אבא ואם גדול אני אהיה בשביל עצמי אלא לרבי דאמר עד שיביא שתי: (ג) רש"י ד"ה מאי שני איסורין דקאמר לאו דקא משוי לה מליקה ואית בה: (ד) ד"ה עד שיביא שתי שערות דהיינו בן י"ג שנים ויום אחד הס"ד ואח"כ מ"ה עד שיגיע לעונת נדרים דהיינו עד בן שנים עשר שנה דמבן י"ב שנה ועד י"ג שנה אם הוא יודע לשם מי: (ה) ד"ה מופלא וכו' שיודע להפליא ולומר וכו' דהיינו בן י"ב לשם מי: (ו) ד"ה אלא לרבי וכו' להזירו דהאמר רבי עד שיביא:

גליון הש"ס

גמ' לימא הני תנאי כהני תנאי. עי' לעיל דף ג ע"ב תד"ה לימא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תד"ה מתקיף וכו' ורבנן וכו' והכי מוכח כל הסוגיא כך לשון רש"י. נ"ב עי' תי"ט דמן ולמ"ד בעלמא וכו' עד לבסוף הוא לשון רש"י וזהו כוונת התוס' אבל לפנינו לא נמצא הכי ברש"י דמ"ש כאן בכריתות טעות המגיהים הוא דהתם כתב רש"י כענין אחר אבל בפסחים דף כח נמצא קצת הכי כלשון רש"י ודעו"ש: ב] ד"ה ואי בעית אימא וכו' וקשה היכי מצי סבר רבי לחנכו ובפרק שני דחולין משמע דסבר וכו' כצ"ל: ג] בא"ד בפרק כל שעה (דף כח). תנן בפרק עד כה נמחק. ונ"ב דבסמוך כצ"ל והוא בעמוד א'. א"מ: ד] ד"ה לימא וכו' בפרק כל שעה (דף לח). נ"ב והוא ריש פרק שם יעו"ש בתוס' ד"ה לימא והתוס' כאן לא ס"ל לתרץ מ"ש שם התוס' אלשון לימא ודלא כהגה' שלייט דף לח דשם אמר נ"ב או דלמא וזהו הדחוי' ושפיר אמר לימא ועי' לעיל דף ג ע"ב בתוס' ד"ה לימא. א"מ: